

Услвр газриг эвинь олдж эдлхмн

Хальмгин теэгт кезэд чигн усн хятар бaaсмн.

Усн татун учр элл-ахун бслт нег улу, малин бслтд саалтг болна. Усна тбр таньгчд—йир ик чинртä тбр.

Коммунистическ партъ болн Советск правительств хальмг келн-äмтнд тасрхан угагъар кидмджән фзулджäхин учрар, Хальмг таньгчиг шидрк цббкн джилмудин эргцä элвг уста болгъдж, эдл-ахугъинь культуруинь ббдлүүлгъиндн дбнь-нбкд боллгъар йир ик кбдлмш ода кегдджәнä. Болв, усар түрлгъиг нег бдр уга кедж болшго. Эн мел амр тбр биш.

Сул джилмудт мана таньгъчин зäрм колхозмуд болн совхозмуд, эврәннь эдл-ахусан усар тетклгъяр збвär кбдлмш делгрүлдж, малдан күрүлгъ элвг уста болцхав. Ус хурадж авсна учрар, кесг колхозмуд болн совхозмуд зуна ганьгас äл уга, газриг элвгär услад, сән ургъц гаргъдж авч чадх эв-аргъта болцхав.

Болв зуг мана таньгчд услвр газр йир муугъар олзлгдджана.

Ода бaaх тоогъарнь авад хäläхлä, мана таньгчд 2943 гектар услвр газр бaaнä, тер тооднь колхозмудар — 1894 гектар, совхозмудар—830 гектар.

Эн газрмудас нидн джилданьгъар 736 гектар газрт нам ямаран чигн тärән тärгдсмн уга. Одгä цагт ним кесг газр эс олзлна гидг—колхозмудин болн совхозмудин гардачнрин салнь болчкад эв уган учр болджана.

Услвр газр муугъар олзлгдлгън, эн тбриг селәнä эдл-ахун таньгъчин управлень чигн, усна халхин тбрмуд хагъллгъна таньгъчин управлень чигн баттагъар гартан авч, колхозмудин болн совхозмудин гардачнрин бмн чаньгъ неквр эс тäвснä учр болджана гидж келх кергтä.

Газрар делгрүлдж каналар ус гзулгдж оруллгъна систем ягъдж кегдсн болна, түүг күцäхлärн, государств эн тбрт йир ик мбньг гаргъсмн. Эн ус гзулгдг каналснь, двигательмуднь ямаран бaaдлтä бaaнä, хäläмдннь ямаран болджана, цуг эн тоот ягъдж күмн кевär олзлгдджана, энүнä тускар, усна халхин тбрмуд хагъллгъна таньгъчин управлень оньган бгчäхш. Услвр газриг ягъдж олзлхин тускар, терүг кеннь гардх болна, энүгär күр кегъäd, нег-негнүрн хоорндан цоклдулад, селәнä эдл-ахун таньгъчин управлень болн усна халхин тбрмуд хагъллгъна таньгъчин управлень эн тбриг ода чигн йилгъдж, негн дее-

рнь гаргъдж авад уга бaaцхäнä. Эн—тбрт йир харш йовдл.

Эдл-ахусин хоорндк ус гзулггънä системнь эвдркä болсна учрар, хаджгърар усдсна ашд газрин кбрснь гашурдж одсна учрар, дакад гидмн болхла, кбдлмш кех улс эс гаргъдж бгснä учрар, двигательмуднь эс кбдлснä учрар, ниднин джил, түүнäs нань, эс олзлгдсн газр деернь ташр давхр немгдäд, даньгъар 462 гектар газр тärгдсн уга. Эн ним ик олн тоота газрт темс тärсн болхла 50 миньгън центнер темс, эс гидж 50 миньгън центнер бодницг гаргъдж авч болх бaaсмн.

Ода бaaх услвр газрин тоогъар болхла, эн ним газрмудн г күмн кевär арднь орад олзлхла, Хальмг таньгч газрагъас темс зббдгән уурхмн.

Услвр газр олзлгъар Сарпинск района „Гигант“ колхоз (ахлачнь үр Жуков) ик кбдлмш кедж чадх збвтä бaaсмн. Болв зуг, бийдән бaaх услвр газрасн ниднин джил эн колхоз äрән гидж 78 процентдннь тärä тärв. Газран услгъннь тату. Цуг бaaх газриннь зуг 36 процентдннь ус орулдж. Дакад болхла, тärчксн селәнä эдл-ахун культурутнь, йоста агротехническ хäläмдж уган учрар, ургъц ургъх збвтä ним услвр газраснь йир му ургъц гарсн бaaсмн.

Аршан-Зельмень бас ик элвг уста газр. Зуг, энүнд бaaх, ус газрар тархадж гзулггънä системин управлень, эдл-ахус хоорндк ус гзулггънä каналмуд, түн деер кегдсн тосхлтсинь хäläдж, хардж, эдн түүг ягъдж болгъамдлтагъар олзлцхадг болна, тер тоотинь шиндждлж шууджахш.

Услвр газрин то икдүүлгънд бвснä ургъц болн малин идг ясруллгънд царнъгудар ус токталгън бас йир ик чинртä тбр. Царнъгудар ус орулдж, газриг усар девтälгън, ниднин джил 21,5 миньгън гектар газрт кегдлä. Эн то йир багъ то, энүнäs икär кедж болхмн билä.

КПСС-н зäрм райкомс, района күцäгч комитетс усна тбр хагъллгъиг гартан авад уга. Мана таньгъчин колхозмуд болн совхозмуд алькнь болв чигн арднь орад шунхларн бийдән күрх—ус хурадж авч чадхмн.

Услвр газр ягъдж олзлгднä, колхозмуд болн совхозмуд шинäs усар ягъдж элвдждж чадна—эн тоотиг цугтагъиннь түрун болдж бий деерән дааджацхahнь селәнä эдл-ахун таньгъчин управлень болн усна халхин тбрмуд хагъллгъна таньгъчин управлень, колхозмудин болн совхозмудин гардачир.